

SHIFOKOR VA BEMOR O'RTASIDAGI MULOQOT PSIXOLOGIYASI

*Zomin Abu Ali ibn Sino nomli jamoat salomatligi texnikumi
yetakchi o'qituvchisi*

Raimova Dilfuza Norqulovna

Annotatsiya. *Jamiyatdagi inson hayotini muloqotsiz tasavvur etib bo'lmaydi. U inson hayoti va faoliyatida katta rol o'ynaydi. Inson hayotining barcha sohalari to'g'ri tuzilgan muloqot tufayli aniq rivojlanadi. Madaniyat, san'at, ta'lim, tibbiyot, huquq va boshqa ko'plab sohalarni faoliyat sub'ektlari va ob'ektlari o'rtasidagi aloqasiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Aksariyat odamlar o'z kasalliklarini davolashning samaradorligi dori-darmonlarga bog'liqligiga ishonchlari komil, ammo bemor va shifokor o'rtasidagi o'zaro ta'sirda psixologik omilning ahamiyatini juda katta. Maqolada ana shunday muloqot shakli qanday tashkillash usullari va samaradorligi keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *tibbiyot, tibbiy xodim, muloqot, kommunikativ, aloqa turlari.*

KIRISH

Bemorga shifokorning munosabati va muloqotdagi to'g'ri munosabat katta ta'sir ko'rsatadi, ular bemorning ijobiy psixologik va hissiy holatini shakllantiradi. Muloqot jarayonida bemorning psixologik xususiyatlari va shifokorning psixologik xususiyatlari o'rtasidagi aloqa momenti muqarrar.

Muloqot - bu odamlar o'rtasida psixologik aloqalarni o'rnatish va rivojlantirishning murakkab, ko'p qirrali jarayoni bo'lib, u ma'lumot almashish, o'zaro ta'sir qilish, o'zaro tajriba, o'zaro tushunish, o'zaro his-tuyg'ular, fikr almashish va o'zaro baholashda namoyon bo'ladi.

Tahlil va natijalar. Shifokor va bemor o'rtasida samarali hamkorlikni o'rnatish uchun shartlar:

Shifokor va bemor o'rtasida samarali muloqotni tashkil qilish uchun ushbu o'zaro ta'sirning barcha mavjud psixologik jihatlarini hisobga olish kerak. Tibbiy psixologiya ushbu muammolarni o'rganadi, ularning asosiy vazifasi shifokorlarning motivlari va qadriyatlarini, uning ideal bemor haqidagi g'oyalarini va bemorning tibbiy yordam ko'rsatishdan kutishlarini o'rganishdir.

Samarali muloqotni o'rnatishning asosiy nuqtasi nivosiz muloqotni o'rnatishdir, agar shifokor ham, bemor ham kommunikativ qobiliyatga ega bo'lsa, bu mumkin.

Kommunikativ kompetentsiya - bu boshqa odamlar bilan kerakli aloqalarni o'rnatish va qo'llab-quvvatlash qobiliyati, bu sheriklar o'rtasida o'zaro tushunishga va to'g'ri kelishiga olib keladi.

Shifokor va bemor o'rtasidagi aloqaning quyidagi turlari ajratiladi:

1. "Niqobli kontakt" - bu tur rasmiy muloqot bilan tavsiflanadi. Shifokor ma'lum "niqoblar" dan foydalanadi - xushmuomalalik, kamtarlik. Shifokorning tibbiy faoliyati o'zaro ta'sir natijalariga unchalik qiziqmagan holda namoyon bo'ladi.

2. Muloqotning ibtidoiy turi - bu turdagi aloqa "ehtiyoj" darajasiga ko'ra baholash bilan tavsiflanadi. Agar aloqa jarayoni tomonlardan biri uchun foydali bo'lsa, unda ishtirokchi faol aloqaga kirishadi, agar bo'lmasa, u holda aloqa rasmiydir. Kontakt ishtirokchisiga qiziqish kerakli natijani olgandan so'ng darhol yo'qoladi.

3. Formal-rol - bu muloqot jarayonida aloqa mazmuni va vositalari tartibga solinadi. Suhbatdoshning shaxsiyati muhim emas, uning ijtimoiy roli ustunlik qiladi.

4. Ishbilarmonlik muloqoti - bu muloqot suhbatdoshning shaxsiy xususiyatlarini, uning yoshi, kayfiyati va tashrif maqsadini hisobga olish bilan tavsiflanadi, asosiysi - kasallikni davolashdan tashqari. Biroq, ushbu turdagi aloqa bilan tomonlarning manfaatlari teng ravishda hisobga olinmaydi. Shifokor bemorning muammolarini o'z bilimi nuqtai nazaridan ko'rib chiqib, tegishli shaxsning roziligisiz mustaqil ravishda qaror qabul qiladi.

5. Ma'naviy muloqot - suhbatda har qanday muammoni ko'tarish, samimiy savol bilan bo'lishish imkoniyatini nazarda tutadi.

Shifokor va bemor o'rtasidagi munosabatlar ajralmas inson huquqlari va har bir insonning qadr-qimmatini hurmat qilishga asoslanadi. Bemorni shaxs sifatida qabul qilish kerak. Keling, "shaxsiyat" ta'rifini eslaylik! shaxsiyat - bu shaxsning ichki, ruhiy dunyosiga qarab, uning ijtimoiy munosabatlari, individual psixologik va fiziologik reaksiyalari bilan ma'lum bir shaxs. Shaxsiyat ijtimoiy tushunchadir. Shaxs tuzilishiga quyidagilar kiradi: 1 xarakter va temperament; 2 ta qobiliyat va ehtiyoj; 3 ta qiziqish va e'tiqod; 4 kuchli irodali xususiyat.

Shaxsiy o'zgarishlarning klinik shakllari juda xilma-xildir. Ular o'zlarini his-tuyg'ularning o'zgarishi sifatida namoyon qilishlari mumkin - depressiya yoki eyforiya; hissiy sohaning munosabatini o'zgartirish shaklida - befarqlik, ruhsizlik; o'ziga va boshqalarga munosabatning o'zgarishi shaklida - tanqidning zaiflashishi, nazorat qilish qobiliyati; faoliyatning buzilishi shaklida - spontanlik. Somatik bemorlarda o'zini o'zi yo'naltiruvchi xatti-harakatlarning kuchayishi kuzatilishi mumkin.

Hamshira bemor bilan muloqot qilishda, kasalxona xonalariga joylashtirishda va uyga tashrif buyurishda shaxsiy xususiyatlarni, yoshni va kasallikning xususiyatini hisobga olishi kerak. Kasbiy muloqot samaradorligining asosiy shartlariga e'tibor qilishi zarur. Ular quyidagilardan iborat: yaxshi niyat, xushmuomalalik, e'tibor, qiziqish va professional kompetentsiyani namoyish etish. Ko'pincha kasallik, hatto undan ham ko'proq kasalxonaga yotqizish insonni hayotdan chiqarib yuboradi.

Xulosa. Bemor kasallik va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan asoratlar, har doim ham qoniqarli bo'lmagan prognoz, ishni tark etishga, uy bilan xayrlashishga majburlashdan xavotirda. Bemor o'zini o'zi uchun g'ayrioddiy dunyoda topadi va unga darhol moslashmaydi, u o'zini "yo'qolgan", yolg'iz va baxtsiz his qiladi. Ko'pgina bemorlar kasalxonada qolish qiyin, jismoniy azob-uqubatlar tufayli emas, balki ruhiy jihatdan.

Kasalxonadagi bemorning tartibi tibbiyot xodimlari tomonidan belgilanadi. Bemorlarni muolajalar uchun uzoq kutishlar, ovqatlanishning kechikishi, palatalardagi shifokorlar va boshqa muammolar tufayli asabiylashadi. Bemor bo'lim dunyosiga botiriladi, tashqi aloqalar uziladi, qiziqishlar torayadi, shuning uchun u hatto kichik narsalarga ham keskin munosabatda bo'ladi. Bo'limdagi psixologik iqlim ko'p jihatdan hamshiraga bog'liq. Bemorni davolash va parvarish qilish bilan bog'liq barcha tadbirlar xotirjam, aniq va ehtiyotkorlik bilan amalga oshirilishi kerak. Bemor bilan suhbatlashayotganda ehtiyot bo'lish va unga kasalligi haqida to'liq ma'lumot bermaslik kerak. Suhbat tinchlantiruvchi bo'lishi kerak. Shifokorlarning bemorlarga salomlashish, xushmuomalalik va hurmat bilan munosabatda bo'lish kabi ko'nikmalari bemorlar tomonidan qadrlanadi, natijada bemorlar ularning maslahati va ko'rsatilayotgan davolanishidan qoniqish hosil qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Rizoiy F., Askariy H.A. 2011 yilda Isfahon Al-Zahra(S) kasalxonasi klinikalarida shifokorlarning muloqot qobiliyatlari va ambulator bemorlarning qoniqishlari o'rtasidagi munosabatni tekshirish. J. Educ. Salomatlikni targ'ib qilish. 2014
2. Нарметова, Ю. (2016). Тиббиёт муассасаларида психологик диагностика ишларини ташкил этишга тизимли ёндашув. Scienceweb academic papers collection.
3. Narmetova, Yu. (2014). Depressiya-psixosomatik kasalliklarning prediktori sifatida. Scienceweb academic papers collection.
4. Нарметова, Ю. (2016). Соғлиқни сақлаш тизимида психологик хизматнинг бугунги ҳолати ва истиқболлари.
5. Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers, 15(3), 49-57.
6. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. Universum: технические науки, (8-1 (77)), 27-29.
7. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse, 1(2), 535-537.
8. Hamidullo o'g'li, T. H., & Kamolovich, B. E. (2023). IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR BILAN ISHLASH TAJRIBASI. Scientific Impulse, 1(7), 648-653.
9. <https://cyberleninka.ru/article/n/shifokor-va-bemor-ortasidagi-muloqot-psixologiyasi>
10. file:///C:/Users/Admin_15/Downloads/Sharapova+Dild++ora+Baxtiyarovna.pdf